

Sproglaboratoriets grønne parlør

A for affaldssortering

B for bybønderøv

C for CO2-fodaftryk

I foråret 2015 inviterede jeg Sproglaboratoriets lyttere og facebook-venner til at indsende ord, som er opstået i forbindelse med 'den grønne omstilling'. Det blev til en imponerende sværm af ord, som er dukket op i vores sprog i løbet af ganske få år, og som måske på længere sigt vil blive optaget i Den Danske Ordbog. Det inspirerede mig til at lave en radio-serie, hvor de grønne gloser blev vendt og drejet - og til at lave 'Sproglaboratoriets grønne parlør'.

Min fornemmelse var, at blandt mennesker, der beskæftiger sig med klimaforandringer og på forskellig vis viser vejen for en mere bæredygtig og naturbevidst livsform, er der en høj grad af sproglig kreativitet. Udviklingen går hurtigt indenfor dette felt drevet af forskere, aktivister og engagerede borgere, som må opfinde nye ord i takt med nye ideer, løsninger og tiltag. Samtidig er sproget og ordene i den grønne omstilling en til tider forvirrende og vildledende arena for både positiv nudging, manipulation og magtkampe.

S for skraldetragt

T for taghave

U for upcycling

Når jeg har valgt at invitere Sproglaboratoriets facebookvenner og lyttere til at bidrage til en parlør over alle disse nye 'grønne' ord, er det fordi jeg mener, at vi skal kende og diskutere disse ord nysgerrigt og kritisk.

Den unge generation er helt klar over, at en stor del af den livsstil, de er vokset op med, har forårsaget og fortsat bidrager til ulighed og klimaforandringer. De ved, at deres bedsteforældre og forældre forventer, at de *både* skal rydde op *og* finde på nye måder at være i verden på. Det kan vække nogens lyst til at skabe innovation og iværksætte nye løsninger, og det kan hos andre føre til angst og handlingslammelse. Der er brug for, at vi taler med hinanden. Værsgo! Med 'Den grønne parlør' har I her et konkret redskab, som forhåbentligt kan gøre dialogen om en vigtig samfundsudfordring lettere og sjovere at komme i gang med. Formålet med at lave den har været at løfte humør og vidensniveau, hæve graden af handling og sænke frustration og frygt.

'Sproglaboratoriets grønne parlør' rummer både opfindsomme nye ord som 'vampyrstrøm' og 'skraldetragt', tekniske ord som lavemissionsenergi, divestment og markedsstabilitetsreserve, urbane slangprægede ord som hønsefræser, frøbombe og insekthotel og mere fremmede betegnelser som 'antropogen', 'biom' og 'serendipitet'.

God fornøjelse.

Helle Solvang - vært i Sproglaboratoriet, P1

En stor tak til

bl.a. Jørgen Vig Jensen, Lama Juma, Troels Gliemann, Kasper Selvejer, Henriette Bach Barkholt, Ragnhild la Cour Bennedsen, Maria Elsebeth Boysen, Jørn Martin Steenhold, Lars Myrthu-Nielsen, Emma Slebsager Nielsen, Bent Østergaard Olsen, Kajsa Li Paludan, Lone Ree Milkær, Randi Elisabeth Jensen og Oleg Kofoed for at indsende ord og kvalificerede bidrag til 'Den grønne parlør'.

En stor og særlig tak til **Emma Slebsager Nielsen (emmaslebsager.dk)** og **Kajsa Li Paludan (redefine.xyz)** for hjælp til det store arbejde med at udvælge og beskrive ordene og til seniorredaktør **Sanni Nimb (Det Danske Sprog-og Litteraturselskab)** for vejledning og korrekturlæsning.

Læseguide

Ord, som findes i ordlisten markeres med kursiv.

Ord, som IKKE findes i DDO (Den Danske Ordbog, ordnet.dk/ddo) er markeret med *

Skraldetragt* (nyt ord i dansk)

Vores sprogs begrænsninger er min verdens begrænsninger.

Wittgenstein

Ordene skaber, hvad de nævner

Grundtvig

Den grønne parlør er skabt sammen med Sproglaboratoriets lyttere, eksperter og netværk.

Nøjsomhedsadfærd

Jeg foreslår at oversætte 'downsizing' til 'nøjsomhedsadfærd' eller 'nøjsomhedskultur'. Tak for et godt program.

Henriette Bach Barkholt

Greenwashing

Jeg talte med min lokale urtedoktor om 'greenwashing' (at sælge sine varer på, at de ser øko-agtige ud i brune papirposer f.eks.) og alle de nye buzz-ord, den grønne bølge har bragt med sig. Ord som 'naturlig' 'økologisk' og 'udrensende', som bliver brugt i flæng og kan manipulere folk til at tro, at de alle er sunde og helseagtige. Hun er uddannet både sygeplejerske og 'urtelæge' og kender derfor sundhedsverdenens sprog fra flere sider og ved, hvordan disse buzz-ord farver folks opfattelse af, hvad der er sundt for kroppen.

Hilsen fra Ida Andrea Aagaard.

Faktaresistent

Jeg synes, at faktaresistent kan høre med til den grønne parlør. Hvis man benægter fakta, fordi man synes noget andet.

Ragnhild La Cour Bennedsen

Serendipitet

Hvis man går årvågen gennem verden kan man ikke undgå at falde over noget, man ikke vidste man ikke kunne undvære". Det er min definition af begrebet 'serendipitet'.

Med venlig hilsen Christian Wang

Klimakvalme

Kære Martin Lidegaard

Hvornår og hvordan har du anvendt ordet 'klimakvalme'?

Hilsen Sproglaboratoriet, P1

Hej!

Begrebet klimakvalme skrev jeg i min egenskab af formand for CONCITO i en kronik i Politiken frem mod COP 15 i København. Det var et udtryk for, at der på den ene side blev snakket så umådeligt meget om klima i de dage, men at der skete uendeligt lidt. Den kombi gav kvalme.

Med venlig hilsen

Martin Lidegaard, MF for Radikale Venstre

A

Affaldssortering - At sortere sit affald betyder, at vi deler affaldet op i papir, plast, metal, glas, elektronik mm. Når vi affaldssorterer, kan vi behandle kemisk affald separat og genanvende mange af de brugbare materialer. De kan sælges og bruges igen i produktionen af nye produkter. Vi skåner således miljøet og naturen, idet vi nedsætter presset på ressourcerne og nedbringer mængden af affald, som naturen skal nedbryde.

Antropocæn* - Videnskabsfolk erkender, at vi globalt set er ved at overgå til en ny geologisk tidsalder, den antropocæne tidsalder. Det betyder 'menneskets nye tid' hvor naturen i sin naturlige tilstand ikke længere findes. De jordlag, som vi efterlader, indeholder store mængder industriaffald, rester fra afbrænding af olie, kul og gas, levn fra atomprøvesprængninger, plastikrester og andet affald. Verdenshavene indeholder fx plastikdele, såkaldt *mikroplastik*. I Danmark er det længe siden, at naturen var naturlig. Enhver almindelig dansk skov er menneskeskabt, og et tydeligt eksempel på dette er Danmarks største nye skov, den 15 km² store Vestskoven ved København. Et andet eksempel på Danmarks menneskeskabte natur er brunkulslejerne i Søby ved Herning, hvor mange års udvinding af brunkul har omformet landskabet.

Antropogen* - kommer af det græske ord anthropos 'menneske', og er en afledning af 'centrum'; henviser til det at opfatte mennesket - og ikke en guddom - som verdens centrum og altings mål, mennesket som universets alfa og omega. Antropogen udledning betyder menneskeskabt udledning.

B

Bi - Bier spiller en vigtig rolle i vores natur og kultur. Fra dem får vi honning, og de bestøver vores blomster, som senere bærer frugt. I praksis betyder det, at bier spreder pollen fra hanplanter til hunplanter. Hvis ikke vi havde bier, ville vi heller ikke have æbler, roser, jordbær m.fl., listen er meget lang. Bier har haft et hårdt årti siden 2006, hvor man så massedød blandt bikolonierne. Man har ikke kunnet pege på, hvad der forårsagede biernes død, men den gode nyhed er, at bierne er på vej tilbage.

Bybi* - En bi, som bor i byen, og som man kan få byhonning fra.

Bihotel* - En hjælp til de vilde bier, som bygger rede hver især og har brug for steder at lægge deres æg. Se *insekthotel*.

Biodiversitet* - eller livsmangfoldighed. Beskriver den mangfoldighed af levende organismer og forskellige arter, som man finder indenfor et bestemt område.

Biom* - En biom er et geografisk område, der definerer de levevilkår som områdets planter og dyr har tilpasset sig. Det er foreslået, at vi i stedet for at bruge ordet nation, der beskriver en "samling mennesker", bruger ordet "biom", der beskriver alle levende organismer i et område - både mennesker, dyr, planter osv.

Borgerlyst* - Lysten til at gøre noget mere end sin borgerpligt. Et udtryk for ønsket om at udvikle og forbedre samfundet til fælles fordel. Ordet opstod i forbindelse med stiftelsen af Borgerlyst - et samfundslaboratorium, der gør det nemmere og sjovere at bruge sin handlekraft i hverdagen, og initiativet har stimuleret og støttet et væld af gode borgerlystne initiativer.

Brun energi* - Den energi, som stammer fra olie, kul og andre fossile brændstoffer - det modsatte af grøn energi. På engelsk *brown energy*.

Bybonde* - En, som dyrker jorden i byen, fx jorden i sine altankasser, i højbede, i fælleshaver eller mellem fortovsfliser. Er man strid, kalder man vedkommende en bybonderøv, og hvis bybonden er rigtig sej, bor hun måske på en bybondegård.

Byttemarked* - Et marked, hvor man bytter ting med hinanden. Man medbringer ting, man vil give væk, og kan så vælge at tage noget med hjem, som andre har medbragt. Der udveksles altså ingen penge, kun ting og sager.

Byttecentral - Et sted, hvor man kan sætte ting hen, man ikke længere vil have, og tage andre ting med hjem. Nogle andelsforeninger, højskoler og hostels har et bytteskyr, en byttehylde, et bytterum eller en byttecentral. Første gang brugt i 1942 i forbindelse med en byttecentral for børnetøj.

Bæredygtig - Bæredygtighed betyder at ens handlinger ikke går ud over fremtidige generationers levestandard, at man ikke skader naturen eller kulturen, som ens børn skal leve i, når man selv ikke er her længere. Men som i alle økosystemer skal ting også dø for at andet skal leve, så vi må være parate til at sige farvel til økonomiske, politiske og kulturelle

systemer, der ikke fører til bæredygtighed. Det gøres mest elegant ved, at de virksomheder, der sviner mest, selv omstiller sig og nyuddanner medarbejderne.

Bæredygtig turisme - Når man rejser, besøger man nye kulturer og landskaber. Når man rejser bæredygtigt, rejser man med et rejseselskab, hvis måde at bedrive forretning på ikke går ud over natur eller kultur derhjemme eller ved destinationen. Rejsen er tilpasset de lokale forhold, og ens tur er designet, sådan at man forurener mindst muligt. Kaldes også økoturisme.

Byhave* - En have i byen, hvor der dyrkes grøntsager. I nogle byhaver dyrker man sammen et fælles areal, fx i Byhaven 2200 i Nørrebroparken i København, og i andre byhaver er jorden delt op i mindre lodder, som tilhører enkelte personer eller familier. Man kan også lave en byhave af altankasser eller højbede, som man fx stiller på et fortov eller i en gård.

C

Chora* - kommer af det græske ord Khôra; et sted udenfor byen, land, sted eller 'jorden, som giver os et hjem'. Ordet optræder hos Platon gennem metaforer som "moder" og "den, der giver liv og shelter".

Et nyt center for resiliens og bæredygtighed, der så dagens lys i Danmark i 2015, bærer navnet *Chora Connection Danmarks bæredygtige handletank* støttet af Velux Fonden. Centret fortolker bl.a. sit navn således: Et sted, der giver rum for eksperimentel tænkning - når vi befinder os i Chora, har vi mulighed for at udfordre status quo.

Cirkulær tankegang* - Lineær tankegang sigter mod et mål. Dommedagsfortællingen er et lineært narrativ. Det er fortællingen om at score et mål også, da det sigter mod noget. Cirkulær tankegang søger at forstå årsager til handlinger, opfindelser, og reaktioner. Det cirkulære narrativ kan have et formål, men inddrager omkringliggende faktorer for at realisere det. Cirkulær tankegang handler også om at bestræbe sig på at se det fulde billede og inddrage så mange stemmer som muligt, og det er inspireret af naturen, hvor alting cirkuleres bl.a. gennem årstidernes skiften; blade bliver til muld hvorfra nye vækster spirer frem.

Cirkulær økonomi* - Som med cirkulær tankegang og narrativ er den cirkulære økonomis formål at skabe værdi ud fra alt, hvad der findes omkring en. Derfor smider man ikke noget ud i en skraldespand, hvis det kan indgå i produktionen af noget nyt. På den måde bryder man med producér-brug-smid væk-kultur ved i stedet at sige: producér-brug-og-brug igen.

CO₂ - kemisk forkortelse for den luftart, som også kaldes kuldioxid, kulveilt og kulsyre. CO₂ er den mest kendte drivhusgas, hvilket ord som **CO₂-afgift**, **CO₂-kvote** og **CO₂-udslip** vidner om - det er tit den, som bliver udnævnt til den helt store klimasynder, selvom gassen methan faktisk har en langt større drivhuseffekt. Når der kommer CO₂ ud i atmosfæren, så stiger temperaturen på jorden, fordi CO₂ er med til at holde på varmen fra solens stråler.

CO₂-fodaftryk* - Et CO₂-fodaftryk er den mængde udledt CO₂, som et menneske eller en vare står for. Hvert menneske i Danmark har fx et CO₂-fodaftryk på 17 ton per år (kilde: Concito, Danmarks grønne tænketank), hvilket er et højt tal sammenlignet med andre lande i verden. Hvis man gerne vil leve mere bæredygtigt, kan man begynde at købe varer med et lavere CO₂-aftryk, fx ved at købe genbrug i stedet for nyt - en genbrugt vare skal nemlig ikke produceres, før man køber den, og produktionen af varer står typisk for en stor del af varens samlede CO₂-fodaftryk.

Cradle to cradle - *Se vugge til vugge*

D

Delebil - En bil, som ejes eller lejes og bruges af flere personer i fællesskab. Man taler også om delebilsordninger og delebilsklubber, sågar om delebils-apps. Ordet er kendt fra 1996.

Deleøkonomi* - I stedet for, at vi hver især ejer en af hver af alle ting, man kan få brug for i løbet af et menneskeliv, kan vi deles om færre eksemplarer. Deleøkonomien er baseret på, at man deles om produkter, evner og goder, sådan at så mange som muligt kan få adgang til flest mulige ting. Man kan deles om en bil, deles om en boremaskine eller deles om et sommerhus.

Divestment – fra sort til grøn investering. OBS: SPØRG DSN. “while growth is the problem, divestment is not necessarily the solution” Naomi Klein. For tiden kan man i mange pensionsordninger stemme på kandidater, som har divestment som deres mærkesag.

Downsizing: *Se nedskalering.*

E

Ecolution - Ecolution er en bæredygtig løsning. Det er sammensat af ordene 'ecology' (økologi) og 'solution' (løsning).

Elbil - En bil med elmotor. Elbiler er bedre for miljøet, fordi de ikke forbrænder olie (benzin), når de kører. Hvis elektriciteten til elbilen kommer fra vedvarende energikilder, udledes der altså ingen CO₂ ved at køre i en elbil. Selve produktionen af bilen udleder dog stadig store mængder CO₂, så man kan ikke sige, at en elbil er CO₂-neutral.

Elbilsmyte* - myten om, at elbiler er grimme og kun kan køre korte ture. En myte defineres som en forestilling, der kritikløst og ofte fejlagtigt gentages og accepteres af mange mennesker, især til støtte for herskende værdier eller institutioner - dette gælder også elbilsmyten, som støtter den herskende benzinbilsindustri.

Energitjek* - en gennemgang af bygninger med fokus på, hvordan energiforbruget i bygningen kan mindskes - fx ved at se på isolering, varmeanlæg, vinduer og elforbrug.

F

Faktaresistent - at benægte fakta, fordi man synes noget andet. Dette forekommer både blandt miljøaktivister og Claus Hjort Frederiksen.

First-mover - en person, som sætter nye strømninger i gang eller er toneangivende inden for et bestemt område. Ordet har været kendt i det danske sprog siden 1993. Se også *pioner*.

Flykvote* - Flytrafikken udleder store mængder drivhusgasser højt oppe i atmosfæren, og er en af de helt store klimasyndere. Derfor tales der i krogene om, at det ville give mening at indføre en flykvote på fx én lang flyvetur per person per år. På den måde ville vores drivhusgasudledning mindskes markant - men hvad så med dem, som har familie i Singapore? Og hvis Hr. Hansen ikke har tænkt sig at bruge sin kvote, må jeg så flyve en tur mere i hans sted?

Forandring - Se *omstilling*, *transformation* og *paradigmeskift*.

Forandringsagent* - En forandringsagent hjælper personer eller organisationer med at opbygge de færdigheder, der skal til, for at man både kan tænke bæredygtigt og ved, hvordan man udfører det i praksis.

Fornemmekloghed* - Intuitiv intelligens, der udvikles gennem leg og erfaring med naturen.

Fossilfri* - Når man bruger fossilfri energi anvender man en energikilde, der *ikke* stammer fra det brændbare organiske materiale der forekommer naturligt i jorden, dvs. kul, olie og naturgas. I stedet trækker man på biogas eller de af solen genererede energikilder såsom vindenergi eller solenergi.

Fridge-flix* - Med reference til Netflix er dette et udtryk, som beskriver det at dele sine hårde hvidevarer, fx. efter en leasingmodel. Hårde hvidevarer forurener ekstremt meget, når de bruges i kort tid og derefter blot smides væk. Så det spås og foreslås, at vi i højere grad lejer disse goder i stedet for at hver husholdning ejer dem. Tidligere miljøminister Ida Auken introducerede ordet i en artikel i den britiske avis The Guardian i 2014 efter at have deltaget i et såkaldt hackathon i Kina.

Front-runner* - Se *pionér*

Frøbank* - En frøbank samler alle typer af frø fra afgrøder og sjældne planter, som skal bevares for at opretholde biodiversitet. I tilfælde af store natur- eller atomkatastrofer kan frøbanken bruges som basis for at etablere ny flora. Der findes tre frøbanker i verden. Wellcome Trust Millennium Building og Svalbard Global Seed Vault.

Frøbombe* - en lille bold af næringsrig jord og plantefrø, som man kan smide et sted, der trænger til lidt planteliv. De bedste steder at smide en frøbombe er dem, hvor der ikke er en gartner ansat. Når frøbomben er kastet, kan den klare sig selv, og man kan vende tilbage til den gang på gang og se, hvordan der vokser planter frem.

Fælledskab* - en kombination af det gamle danske ord 'fælled' og 'fællesskab'. Fælled + fællesskab = fælledskab er den ligning, der går op i Tor Nørretranders og Søren Hermansens fælles bog Fælledskaber (2011). En fælled er ifølge dem de værdifulde ressourcer, som en gruppe mennesker kan have et bæredygtigt fællesskab omkring. Det kan være alt fra en kollektiv energiforsyningsaftale til stilheden i en kupé. De peger på, at enheder på få tusinde mennesker med fordel selv kan ordne affald, veje og energiforsyning og således selv pleje og tage ansvar for deres 'fælled'.

Fælleshave* - have, som mennesker dyrker sammen. Et eksempel er Byhaven 2200, som både er en *byhave* og en fælleshave, som alle interesserede kan være med til at dyrke. Et andet eksempel er nonprofitorganisationen 'Haver til maver', som siden 2006 har oprettet skolehaver og sat grøntsager, jord og natur på skoleskemaet. Fælleshaver kan ligge hvor som helst - på marker og i parker!

Fødevarerfællesskab* - en forening, hvor medlemmerne foretager madindkøb i fællesskab, ofte ud fra en række principper om fx økologi, lokale producenter eller biodynamisk landbrug. Der findes fødevarerfællesskaber i hele landet fra Ringkøbing til Helsingør, og Københavns Fødevarerfællesskab har p.t. 10 lokalafdelinger rundt omkring i byen.

G

Genbrug - Genbrug er at bruge en ting igen og igen, som når vi afleverer tomme ølflasker i en pantautomat, så de kan blive vasket og fyldt med ny øl. Det er også genbrug, når man anvender affald til at producere noget nyt, som når aviser fra en papircontainer bliver lavet om til nye papirprodukter, eller aluminiumsdåser bliver smeltet om til nye dåser. I genbrugsbutikker kan man købe ting, som andre ikke længere vil bruge. På den måde forlænger man tingenes levetid. Genbrug vil altid på et tidspunkt ende som affald, derfor er cirkulær produktion bedre, men genbrug er bedre end at købe nyt. Der er nok med tøj og ting i verden.

Glokal* - en sammensætning af ordene global og lokal. Det globale handler om at have et dobbeltblik for vores handlinger, så de er stærkt lokalt forankrede og samtidig giver mening i forhold til den globale helhed og balance. Der findes et meget udbredt engelsk slogan, der sammenfatter det globale: Act local - think global. Filosofien er, at sunde og stærke lokale fællesskaber, hvor man samles og værner om livsvigtige fælledele, bidrager til større dele-økonomi og formindsker forurening til glæde for den globale balance.

Green washing* - Ordet findes ikke oversat til dansk, men det betegner tiltag, som er beregnet til at få et firma, en vare eller et projekt til at se "grønne" ud, selvom de egentlig ikke er det. Et eksempel kan være at pakke et produkt med et højt CO2-fodaftryk ind i genbrugsplastik og kalde det "klimavenligt", eller at reklamere mere med, at en stor produktionsvirksomhed er "grøn", fordi den har skiftet glødepærerne i administrationsbygningen ud med sparepærer.

Grøn energi - det modsatte af *brun energi*. Se *vedvarende energi*.

Grøn omstilling - omstilling til et bæredygtigt samfund. Se *bæredygtighed* og *omstilling*. I maj 2015 udtalte Bjarne Corydon til Politiken: "Jeg er den grønne omstillings bedste ven!"

Det var vel egentlig et meget godt billede på, at 'grøn omstilling' som betegnelse var blevet mainstream.

Grøn økonomi - Se *cirkulær økonomi*

Guerilla gardening - at dyrke jorden, selvom man ikke har fået lov. En guerilla gardener planter og sår på jordstykker, som hun egentlig ikke ejer - fx mellem fliser på fortove eller på grunde i byer, som står tomme. Man kan være guerilla gardener af mange grunde, fx for at sprede glæde ved at plante blomster på steder, som ellers kan virke kolde og øde, eller for at understrege et politisk budskab om, at jorden skal tages tilbage af folket.

H

Handlingsvakuum* - det faktum, at den moderne oplyste borger har viden om og adgang til oceaner af viden om klimaforandringer og miljø-forurening, men har lært meget lidt om, hvordan man handler på det. De fleste borgere i Vesten står midt i dette handlingsvakuum, men der findes faktisk utrolig meget inspiration at hente på nettet og diverse tænketanke, klimaambassadører og foregangsmænd og -kvinder. Der er simple ting, som vi alle kan gøre. Det er et ord vi manglede i 'Den grønne parlør', så derfor opfandt vi det.

Helhedstænkning - det at tænke hele vejen rundt og se på et koncept fra alle mulige vinkler. Hurra, det findes faktisk i Den Danske ordbog. Se også *holistisk* og *sila*.

Holistisk - kommer af græsk holos, som betyder hel. Holisme er at se helheden frem for enkeltdelene. Vores akademia og journalistikken er i dag mere trænede i at dele op og se udsnit, vinkler og enkeltdele frem for helheder. Ordet opstår i dansk i 1985 og er måske stadig lidt fremmed for os. I andre kulturer er man mere trænet i at se og værdsætte helheder. Se begrebet *sila*.

Husbatteri* - Et husbatteri er et batteri, der oplades ved hjælp af solceller, og som gør det muligt at afkoble sit hus fra statens elnet. Det er meget populært i Tyskland, og i 2015 varselede også Tesla Motors, at de er ved at udvikle et husbatteri. Se mere under *off the grid*.

Hønsfræser* - et lille mobilt hønseshus med hønsesgård uden bund. Det kaldes en 'hønsfræser', fordi hønsene kan 'fræse' ukrudt op eller holde græsset nede. Samtidig kan høns spise det grønne affald fra husholdningen og fra haven og dele af det almindelige

madaffald. Høns leverer god naturgødning, giver friske æg, har en afstressende virkning og kan være et socialt samlingspunkt i et boligområde.

I

Intellisense - se fornemmekloghed

Insekthotel - Et sted hvor insekter kan bo, spise og lægge deres æg. Mange insekter har det hårdt i dag, fordi vores parker og haver er så velholdte, at mulighederne for f.eks. en bænkebie eller mariehøne på udkig efter et sted at bo er meget begrænsede. Et insekthotel er typisk formet som en slags kasse uden låg og fyldt med grene, kogler, mos, paprør, skår fra urtepotter, gamle æggebakker eller andet. Der er masser af gemmesteder og gerne fugtigt, og insekterne kommer helt af sig selv - også hvis insekthotellet ligger i en by.

J

Ja-hat* - en attitude, hvor man tænker positivt og siger "ja" til nye ideer, tanker og påfund frem for at kritisere dem.

Jordforbindelse - et ord, der i almindelig tale beskriver et menneske, der ikke er alt for flyvsk, vidtløftig og drømagtig, men er god til at holde 'begge ben på jorden' og 'bevare jordforbindelsen' dvs. have en udpræget realitetssans og være i besiddelse af 'sund fornuft'. Vi taler også om 'jordforbindelse', når et elektrisk apparat har 'det tredje ben' i jorden, således at apparatets ikkespændingsførende dele har kontakt med en jordelektrode. Det forhindrer at apparatets overflade får en farlig spænding.

Men her i 'Den grønne parlør' vil vi gerne pege på den bogstavelige betydning: At være i god kontakt med kulstoffet, jorden og jordkloden og have forståelse for, hvad jorden har brug for: At have jordforbindelse.

Jordklode - Den runde planet, vi bor på. Indtil videre kender vi ikke til liv på andre planeter end Jorden. Derfor er Jorden blevet beskrevet som en "oase i Universet".

K

Klimaambassadør* - en person, som taler klimaets sag.

Klimaforandring* - Ordet forandring bruges især om en (mere eller mindre) indgribende, men dog kun delvis omdannelse, der fuldbyrdes gradvis eller forholdsvis langsomt. På samme måde er klimaforandringer delvise omdannelser af klimaet, som gennem Jordens lange historie har gået forholdsvis langsomt. De klimaforandringer, som vi ser nu i *antropocæn*, skyldes...

Klimakvalme - et ubehag, som kan opstå som reaktion på store mængder af information om klimaforandringer, klimakrise og klimaproblematikker. Man kunne ønske sig, at informationsbombardementet i stedet for at resultere i klimakvalme førte til klimahandlekraft. Ordet 'Klimakvalme' opstod debatten i Danmark i 2009 i forbindelse med COP15 i København og blev blandt andet brugt af daværende formand for Concito Martin Lidegaard, som senere blev klima- og energiminister.

Klimatilpasning - Klimatilpasning er et begreb, som dækker over, hvorledes man sikrer sig bedst imod klimaforandringerne og ligeledes arbejder for at begrænse dem. I begrebet ligger forskning, kulturel omstilling såvel som fysiske forbedringer af infrastrukturen.

Klimaskærm* - som Energitjenesten så billedligt beskriver det på deres hjemmeside, så er klimaskærmen husets tehætte. Klimaskærmen er alt det, der skiller ude fra inde såsom ydervægge, vinduer, tage, døre mv. Er klimaskærmen god, er der penge at spare på varmeregningen og bonus for miljøet.

Kogræsserforening - Se også *laug* og *fælledskab*

Kompost - Affald fra husholdning og have, som henlægges til forrådnelse, bliver til ny muldjord og på den måde kan det indgå i naturens kredsløb igen frem for fx at blive brændt på et forbrændingsanlæg. Man kan have fælleskompost, hvis man bor mange tæt på hinanden, eller man kan have sin egen kompostbunke i haven. Der findes både ormekompost, varm kompost, kold kompost, lukket kompost, åben kompost og kompostkværne.

L

Langtidsholdbar - Langtidsholdbare varer forbindes ofte med varer, som er forarbejdede med kemisk tilsætning og diverse E-numre. Men ordet anvendes i omstillingsbevægelsen om naturligt forarbejdede varer af gedigne naturmaterialer, der kan holde i mange år, og således er det et modtræk til 'brug-og-smid-væk'-kulturen. Se eksempel: *Tangtørv*.

Laug* - Laug er den uofficielle men meget almindelige stavemåde af 'lav'. Det betyder en sammenslutning af personer med en bestemt fælles (faglig) interesse eller status. Lavene opstod i middelalderen og spillede en væsentlig rolle til et stykke oppe i 1800-tallet, som en sammenslutning af næringsdrivende (håndværkere eller handlende) inden for samme fag eller branche i en by, til varetagelse af medlemmernes faglige, økonomiske og sociale interesser. I dag anvendes laug bla., hvor en gruppe mennesker samles om en 'fælled' så som et 'kogræsserlaug', 'fødevarelaug', 'vandlaug' og 'hønselaug'.

Lavemissionsøkonomi - økonomi baseret på begrænset eller ingen fossil brændstofudledning - det vil sige en økonomi, hvor produktionen er baseret på *grøn energi*.

LED-pære - LED står for Lys emissions diode. LED-pæren kan have op til 50 gange længere levetid end en almindelig glødepære. Hvis IKEA udvikler en lampe med LED-lys, kan det få enorm effekt på elforbruget rundt omkring i hele verden, hvor IKEA-kæden har butikker.

Lithium - det letteste af metallerne. Det anvendes bla. i Lithium-batterier i el-biler. Der arbejdes på højtryk på at finde alternativer til lithium, da lithium i fri form er giftigt for mennesker og natur.

Loppedronning - en person, som er ekstra god til at finde skatte på loppemarkeder. Hun færdes naturligt blandt skrammel og skrot, har sans for at spotte de gode fund og befinder sig altid på det rigtige sted på det rigtige tidspunkt.

Loppemarked - En gruppe borgere samles og sælger deres brugte ting. Kaldes også 'et loppetorv'. De er blevet voldsomt populære, og det er hipt at finde et møbel eller noget tøj på loppemarkedet, som man ikke længere kan købe i butikker. Populariteten er også udtryk for, at mange ikke ønsker at smide sager væk, hvis de kan have en værdi for andre. Ofte slæber standfolket en hel del udstyr med hjem til deres kældre igen. I de seneste år er der, i takt med de tiltagende regnskyl, opstået en ny tendens: De borgere, som ikke har et omfangsdræn omkring deres huse - og derfor har stor risiko for oversvømmning i kældrene - vælger ofte at smide alt, hvad de ikke har fået solgt, i en genbrugscontainer. Deres ting og sager skal ikke med tilbage til kælderen. Der er nok også en tendens til at loppemarkedet har sejret ad helved til. I hvert fald i København, hvor der er op til flere loppemarkeder hver weekend i sommerhalvåret, er der klart mere udbud end efterspørgsel. Loppemarkeder

forlænger tøj og tings levetid, men på et tidspunkt ender tingene som affald. Se også 'byttemarked' og 'vugge til vugge'.

M

Madspild - Madspil er ikke i sig selv et grønt ord, men det er meget grønt at være opmærksom på det. Madspil hænger nemlig uløseligt sammen med klima og ulighed. Vi udleder kæmpe mængder CO₂ ved fødevarereproduktion og dens transport og forarbejdning, mens hele 40 % af alle fødevarer, som produceres af jorden ender som affald. Vores manglende respekt for fødevarer betyder: Spildt arbejdskraft, landbrugsjord, emballage og ikke mindst, transport, som belaster klimaet betydeligt. 14 % af verdens CO₂-udslip er forårsaget af madspild. Uden madspild kunne vi desuden brødføde langt flere mennesker! Hver gang du hører argumentet 'vi kan ikke brødføde alle, hvis ikke vi driver højintensiv industrilandbrug', så tænk på dette. Forbrugerbevægelsen 'Stop spild af mad' har opgjort, at hver familie kan spare 7000 pr. år, hvis man blot fokuserer på madspild og ændrer vaner i husholdningen. Madspild er siden 2010 faldet med 4.4 mia kr. i DK, så det viser, at enkle og få anvisninger kan have en stor effekt. Hvis flere arrangører af konferencer, musikfestivaler, sportsstævner og fester tænkte strategisk omkring mad, ville vi rykke for vildt. Se også *småskalalandbrug*.

Markedsstabilitetsreserve - en pulje, der kan være med til at holde hånden under priserne på EU's CO₂-kvoter.

Mikrohandlinger* - Borgerlyst (se *borgerlyst*) beskriver mikrohandlinger som små skarpt afgrænsede borgerlystne handlinger i hverdagen. Mikrohandlinger kan klares på kort tid og redder i sig selv ikke verden, men i det store billede kan mange mikrohandlinger få stor betydning.

Mikrolandbrug - Se *småskalalandbrug*

Mikroplast - små stykker plastik, som findes i fx bildæk, maling, fodtøj, tøj og tekstiler og vejstriber. Mikroplast kan lave rav i den, hvis det kommer ud i hav eller vandløb - og det gør det, når vi fx skyller vores hår med shampoo indeholdende mikroplast, eller når regnvand skyller små mikroplaststykker fra vejstriber og bildæk ned i kloakkerne. Mikroplast kan forgifte fisk og andre vanddyr, give dem betændelse og fylde deres mavesække op, så de til sidst dør af næringsmangel. Kilde: Miljøstyrelsens nye rapport om mikroplast i DK.

Modstandskraft - styrke til at modstå sygdomsangreb eller anden form for belastning, fx voldsomme regnskyl, tørkeperioder, orkaner eller psykiske belastninger.

N

Naturressource* - Ordet er registreret i Den Danske Ordbog, foreløbig uden betydningsangivelse. Et bud kunne være: Den mængde af materialer, midler, råstoffer, fysiske og psykiske kræfter, som er til stede i naturen, og som i et eller andet omfang kan besiddes eller udnyttes. Nogle af disse ressourcer er mere knappe end andre og findes kun i små mængder. Det gælder for alle naturressourcer, at hvis vi bruger dem hurtigere, end de kan dannes, så slipper de på et tidspunkt op.

Nedskalering* - forsimpning, forenkling, at skære det unødvendige fra. Se også *nøjsom*.

Nej-hat* - Når man har nej-hatten på, opfører man sig surt og negativt og fokuserer på det dårlige ved alting. Ordet blev kendt i det danske sprog i 2008.

Nudging* - Nudging er at forsøge at påvirke folk til at træffe et bestemt ønskeligt valg. Undersøgelser har vist, at man kan puffe folk til at vælge fx. mere broccoli og mindre chokoladekage ved at stille kagen bagerst på buffeten og broccolien forrest. Ordet dukker op i dansk i 2011.

Næse til hale* - at anvende al kødet på dyret. Det gør bla. restauranten 'Nose-to-tail' i Kødbyen, København, ligesom restauranten 'Rub og stub' i Huset i Magstræde stort set undgår at mad går til spilde. Se *madspild*

Nøjsom - At være nøjsom er at klare sig eller være tilfreds med lidt, ikke at stille store krav.

O

Occupy* - Besæt Wall-Street eller Occupy Wall-Street, som er bevægelsens oprindelige navn, blev iværksat af aktivistgruppen Adbusters som en reaktion på finansverdens grådighed og negligering af naturen. Deres slogan er "Vi er de 99%", som henviser til, at ca. 1% af verdens befolkning ejer 85% af verdens aktiver.

Off-the-grid* - betegnelse for at være koblet af elnettet og enten leve uden elektricitet eller med elektricitet, man selv producerer lokalt.

Omstilling - At tilpasse eller indrette sig efter ændrede forhold eller krav. Den grønne omstilling handler om at tilpasse samfundet til de ændrede forhold, vi befinder os midt i, nemlig klimaforandringerne. Denne tilpasning kræver alt, hvad vi har i os af kreativitet, håb, innovative tanker og handlekraft, og af den er de grønne gloser i denne parlør opstået.

Opladeridioti* - Hvor mange opladere har du liggende i en skuffe derhjemme? For de fleste i Danmark lyder svaret: "Ret mange". I princippet kunne alle elektriske apparater, som har brug for en oplader - computere, mobiltelefoner, kameraer osv. - fungere med én universel opladertype. På den måde ville vi kunne undgå at producere en stor mængde elektronik og farligt affald, som ender i skuffer og ultimativt i skraldespanden.

P

Pedalkraft - Ordet leger med udvindingen af energi fra kraftværk. Man bevæger cyklen fremad ved hjælp af kraften man lægger i sine pedaler,

Paradigmeskift - En revolutionerende ændring af de grundlæggende antagelser og principper inden for en tænkemåde eller verdensopfattelse.

Pioner - En person, som indleder noget nyt og baner vejen for en ny bevægelse. Ordet stammer fra fransk med betydningerne 'fod', 'fodsoldat'. Det er således, hvis man kan fransk, et ord, der er billedskabende, for en person, der er 'et skridt foran' og 'som sætter sin fod i ukendt jord'.

R

Resiliens - Se *modstandskraft*.

Ressource - Se *naturressource*.

Retænke - At forsøge at se kritisk på vores vaner, systemer og forbrug. Kan vi gøre det bedre og anderledes? Ordet er blevet ret udbredt i Danmark og er en ret uskøn anglisme. Anvend fx. ordet 'gentænke' eller 'nytænke' i stedet for.

S

Saltkraft - også kaldet et osmotisk kraft - er en miljøvenlig vedvarende energikilde, som udvinder mekanisk energi via en vandturbine, hvor trykforskellen mellem ferskvand og saltvand udnyttes. I forbindelse med et norsk forskningsprojekt i 2000 regnede man med, at prisen for en kilowatttime kunne bringes væsentligt ned, hvis det lykkedes at udvikle metoden, der i øvrigt også er mindre skæmmende i landskabet end vandkraftværker. Statkraft Hurum saltkraftværk blev sat i drift 24. november 2009, men satsningen blev droppet igen i 2013, fordi det ikke var lykkedes at få gjort saltkraft billigt nok.

Serendipitet* - Serendipitet er det fænomen, at man kan have held til at gøre værdifulde opdagelser eller få nyttige informationer uden systematisk at søge. Det er således i familie med at browse eller zappe, når det er bedst. Det er at finde uden at søge og derefter at erkende værdien i det, man har fundet, sådan at det ses i et helt nyt lys. Det er kapacitet eller en kompetence, som man kan være født med eller opøve, og som er i høj kurs i vores tid.

Sila* - Sila er et grønlandsk begreb (udtales med tryk på sidste stavelse). Det betyder bevidstheden om Jorden, undergrunden, klipperne, havet, himlen, dyrene og menneskene og henviser til en alkundig og holistisk begavethed.

Skralder - en person, som leder efter mad i affald - oftest i supermarkeders, bageres eller andre butikkers containere. Der findes skraldere, som finder så meget mad blandt

butikkernes affald, at de ikke behøver købe noget selv. Det er mest almindeligt at finde frugt, grønt og brød - men man kan også nogle gange finde chokolade, kiks og rødvin. Verbet hedder 'at skralde'. 'Skralde' er opstået af, at skraldemændene tidligere, da de red rundt i byen, måtte rasle med en skralde, når de kom i gaden, så folk kunne komme ud til vognen med deres affald.

Skraldetragt* - en gigantisk affaldstragt, som er opstillet ved landeveje, udfaldsveje og motortrafikveje, så bilister kan smide skrald - stort som småt - fra sig uden at stige ud af bilen. Ordet var et nyt ord i dansk i 2014 (med sporadisk brug fra 2011).

Småskalalandbrug* - I mindre landbrug - også kaldet småskalalandbrug eller mikrolandbrug- kommer økologisk dyrkning virkelig til sin ret og verdens befolkning kan sagtens brødfødes med økologiske landbrugsvarer, hvis de dyrkes i mindre enheder viser en FNs rapport fra 2015.

Solastalgi* - Nostalgi er længslen efter en *tid*, som ikke længere findes. Solastalgi er derimod længslen efter et *sted*, som ikke længere findes. Solastalgi føles af mennesker, som lever steder, hvor landskabet ændrer sig drastisk, fx områder som bliver ramt af tørke eller bliver oversvømmet og dermed forandret for altid.

Spelt - Spelt er en underart af hvede, som på det seneste er blevet definerende for et helt segment af økologiglade og småbekymrede eller sundhedsfikserede mødre - såkaldte speltmødre fra det såkaldte speltsegment. Med speltsegmentet henvises fortrinsvis til Østerbro-borgerne - og Østerbro har fået det drilske tilnavn 2100 Spelt. Se *stenbrosøkoflipper*

Stenbrosøkoflipper* - bruges om en person som bor i storbyen, handler økologisk, er bevidst om sit CO2-fodaftryk og føler sig frelst.

Superfødevare* - Superfødevarer er fødevarer, som har en stor koncentration af bestemte næringsstoffer, fx C-vitamin eller jern. Det kan være blåbær, spinat og chiafrø. Betegnelsen superfødevare er ikke en officiel titel, og det kan diskuteres, om ikke de fleste frugter, grøntsager, nødder og bær i virkeligheden er ret super. På engelsk kaldes superfødevarer for superfoods.

T

Taghave - en have som er etableret på toppen af en industribygning eller en etageejendom i byen. Fx. Østergro og Tagtomat.

Tipping point - Se *vendepunkt*.

U

Upcycling* - Kreativ genanvendelse af ting, man ellers ville smide ud. Når man upcycler noget, laver man det endnu bedre end det oprindeligt var. I de rette hænder kan en europalle blive til et smart sofabord og en gammel skjorte til en ny yndlingsnederdel. At upcycle er at skabe nyt ud af det, som allerede findes. Ordet findes ikke på dansk - endnu.

Urban garden* - se *byhave*

V

Vampyrstrøm* - den strøm, som elektriske apparater suger ud af stikkontakten, når de er på standby.

Vedvarende energi - Al vedvarende energi er solenergi og afledninger af solens energi: Vindenergi, bølgeenergi, osmotisk kraftværk (saltkraft), vandkraft, jordvarme og biobrændsel

Veganer - en som ikke spiser animalske produkter (fx kød, fisk, mejeriprodukter og æg) og ikke anvender produkter der stammer fra dyr, fx skind, ben, uld og silke. En vegansk kost udleder under halvt så mange drivhusgasser som en traditionel kost, fordi der udledes mindre CO₂ ved dyrkning af planter end ved dyrehold - og ingen methangas. Veganismen har sine rødder i hinduismen, der afstår fra at skade ethvert levende væsen.

Vendepunkt - Et vendepunkt er et kritisk tidspunkt, hvor et system forskydes fra én ligevægt til en anden. Det betyder, at systemet efter vendepunktet reagerer helt anderledes på påvirkninger, end det gjorde inden vendepunktet. Man taler om vendepunkter i forhold til store natursystemer som for eksempel det arktiske økosystem. Hvis der sker et vendepunkt, så det arktiske økosystem pludselig opfører sig helt anderledes, end vi har været vant til, vil det betyde, at alle vores beregninger om klimaforandringer er forældede. I

omstillingsbevægelsen, som er international i erkendelsen af, at vi alle er del af samme økosystem, bliver det engelske ord transition ofte anvendt.

Vugge til vugge - Produktion af varer, hvor alle komponenter i produkterne kan indgå i en nyproduktion senere. Fx. laver Nike sko, hvor de selv tager sålen tilbage, når den er slidt og bruger den til nye Nike-sko. Virksomheder kan opnå Vugge til vugge certifikat, hvis de siger ja til at producere på denne måde, hvor man helt undgår affald og spild. Vugge til vugge er vejen, og flere byer i vores del af verden er helt gået over til denne form, men det er også omfattende, fordi det kræver, at distributionsnettet, det offentlige og forbrugerne bakker op og samarbejder med virksomhederne. Herhjemme har Egetæpper, Aarhus Kommune og Glostrup Hospital erfaring med Vugge til Vugge-praksis. På engelsk hedder det Cradle to Cradle. Se også *cirkulær økonomi* og *cirkulær tankegang*.

Æ

Ækvilibrium - latinsk ord for ligevægt. Naturen er i sig selv ret god til at opretholde ækvilibrium - tænk for eksempel på, hvordan vores krop kan holde en temperatur på 37 grader uanset hvor koldt eller varmt det er i luften.

Ø

Økosofi - en sammentrækning af økologi og filosofi opfundet af den norske professor Arne Næss. Han hældte mere til endelsen sofi (visdom) end til logi (tanke/fornuft), men for ham betød ordet naturvisdom. Mange miljøbevægelser i Norge er udsprunget af økosofien, som siger, at alt, hvad der er levende er del af samme helhed. Økosofien kan kaldes et livssyn som handler om at ændre menneskenes forhold til naturen bla. ud fra princippet om at alt liv har en værdi i sig selv og livskvalitet bør erstatte dagens overdrevne fokus på levestandard i den vestlige del af verden.

Økofascist - Økofascist er et udtryk for personer og samfund der vil få mennesker til at være bæredygtige - oftest på en bestemt måde og i et bestemt tempo - deri fascismen.

Økologi - læren om sammenhængen mellem levende organismer i naturen og de forhold, de lever under.

Økosamfund - Økosamfund er bæredygtige bosætninger i byer eller på landet, som respekterer og bevarer kredsløbene i jord, vand, ild og luft. Økosamfund omfatter alle dele af

tilværelsen - både bosætning, arbejdsplads, fritid og kulturliv. Der findes mange økosamfund i Danmark, og på www.okosamfund.dk findes et kort over dem alle.

Å

Åndedræt - Det er åndedrættet, som holder mennesker og dyr i live. Ved at trække vejret, optager vi ilt i lungerne, og ved at puste ud kommer vi af med overskydende CO₂. Menneskers og dyrs åndedræt er modstykket til planternes måde at trække vejret på, nemlig fotosyntese, hvor planterne trækker CO₂ ud af luften og til gengæld tilfører ilt. På den måde hænger vores åndedræt uløseligt sammen med planternes - uden planter kan vi ikke leve. Prøv engang at træk vejret og tænk på det.

Anvendte opslagsværker:

Den Danske Begrebsordbog
ordnet.dk - herunder Den Danske Ordbog og Ordbog over det danske Sprog (ODS)

Links som er relevante:

borgerlyst.dk
byttemarked.nu
huffingtonpost.com
redefine.xyz
vuggetilvugge.dk

Kommentarer og bidrag til forbedringer:

Hvis du, efter at have læst 'Den grønne parlør', har idéer til forbedringer eller ord, der burde være med, så skriv endelig til os. Det kan også være, at du har bud på, hvordan vi kan skære forklaringerne på en bedre måde, hvilke links vi også kan henvise til eller andet.

Adressen er sproglaboratoriet@dr.dk

Vi ser frem til at høre fra dig.

Om parlørens frivillige redaktion:

Helle Solvang:

Helle er radiovært og står blandt andet for [Sproglaboratoriet](#) på P1. Hun interesserer sig særligt for, hvordan sproget forandrer sig, og hvordan vi kan forandre vores verden gennem sproget. Med sit værtsskab skaber hun rammer for væsentlige samtaler om bæredygtighed, global bevidsthed, nye uddannelsesbehov, sprog og kultur. Disse emner har hun, udover i radiostudiet, sat på samtalemenuen på Folkemødet, til Kulturmødet på Mors og på konferencer rundt om i landet. I en årrække var hun vært for P1-programmet Vita og interviewede hundredvis af pionerer, ildsjæle og iværksættere bl.a. indenfor klima og miljø.

Emma Slebsager Nielsen:

Emma læser en kandidat i psykologi, arbejder frivilligt som klimaambassadør og har et mål: at redde verden én hverdagsvane ad gangen. Hun har siden 2011 drevet bloggen [emmaslebsager.dk](#), hvis fornemste opgave er at skabe mod, handlekraft og vilje hos læserne til at gå et skridt i en mere bæredygtig retning. Emma er sin families grønne får, som lever økologisk på SU, indfører gavefri jul og rejser med tog i stedet for fly. Ved at vise og tale om, hvordan et liv fuldt af klimavenlige vaner kan se ud, skaber hun et rum til at reflektere over de valg og fravalg, vi alle sammen konstant træffer i tilværelsen.

Kajsa Li Paludan:

Kajsa er direktør for tænketanken Growing-Pathways og medstifter af Cultura21 - det nordiske netværk for kultur og bæredygtighed. Hun var ligeledes en gennemgående gæst i Sproglaboratoriets tema om det grønne sprog. Kajsa er dybt engageret i klimadebatten, og har været grøn ambassadør for DNV GL og Sustainia 2014-2015. Hun er uddannet i bæredygtighedens retorik og i amerikansk kultur fra University of New Orleans. Et af Kajsas projekter er [Redefine.XYZ](#), et kommunikationsværktøj, der giver alle muligheden for at opfinde nye ord, der skaber tydeligere billeder af den grønne omstilling og tænkemåde. Kajsa blogger for Huffington Post og skriver sin klumme Klimadetektiven i Ekstrabladet under COP21 2015.

Forfatterne i samtale:

I forbindelse med radioserien om 'De grønne gloser' i Sproglaboratoriet P1 i foråret 2015 var Kajsa Li Paludan en fast gæst hos vært Helle Solvang. Emma Slebsager Nielsen inviterede dem ind på sin blog ([emmaslebsager.dk](#)) til en snak om ord og omstilling. Her er et uddrag:

Hvad har sprog med omstillingen til et bæredygtigt samfund at gøre?

K & H: Sproget er forbindelsen til vores omverden. Wittgenstein sagde: *Vores sprogs begrænsninger er min verdens begrænsninger*. Når vi taler om bæredygtighed, er det vigtigt, at vi bruger sprog og metaforer, som skaber billeder og vækker sanserne. Det er ikke logisk at beskrive cirkulær økonomi med lineære dommedagsfortællinger – men det er det, der ofte sker. Vi taler om at 'tackle' problemer, om undergang og om klimakatastrofer, vi går 'hen imod', og det efterlader ikke meget håb. Håbet er en fortælling om, at der ikke er én endelig slutning, fordi vi hele tiden opfinder nye tekniske og kulturelle løsninger på vores problemer – og nye ord til at beskrive dem.

Kan sproget hjælpe os til at ændre vores vaner i en bæredygtig retning?

H: Ordene skaber, hvad de nævner, sagde Grundtvig. Det er så rigtigt. Med bevidst sprogbrug og en klar vision om at passe på jord, vand og luft bag vores ord, skaber vi helt klart en ny virkelighed. Der skal bare være en kritisk masse, der begynder at tale om det samfund, vi *kunne* få, og som er muligt med sunde pesticidfri fødevarer, rent drikkevand og ren luft.

K: Ja, uden tvivl. Når vi forbinder ordet med dets stof, opstår der forståelse. Folk reagerer bedre på "luftforurening" end "klimaforandring", fordi luftforurening skaber et helt tydeligt billede, hvor ordet er forbundet til dets stof, altså luft og forurening. Klima og forandring kan være sommer til vinter. Ingen bekymrer sig om det, de ikke kan se eller forestille sig! Men billedlige ord må selvfølgelig også forbindes til folks bekymringer, så det bliver mindre om at "redde hele planeten" og mere om hvad man kan gøre i sit hjem, i sit lokalsamfund, på sin skole og på arbejdet.

Er der et ord, en vending eller et sprogligt fænomen, som har en særlig betydning for jer?

K: Alt i flertal har den utrolige kraft, at det skaber billeder af diversitet. Forskere fandt i 2011 frem til, at sproglig diversitet hænger uløseligt sammen med biodiversitet ([kilde](#)). Og da sproget åbner for evnen til at forstå, så er det nødvendigt, at vi taler om fremtider, kulturer og løsninger. Det styrker vores evne til at tænke sammenhæng og diversitet.

H: Jeg er glad for at have lanceret et begreb som "grønne gloser" – jeg tror ikke, at det er set før. Og det er netop sådan nogle billedskabende ord som tagtømat, vampyrstrøm, byhøne og hønsefræser, der giver os konkrete anvisninger på, hvad man kan tage sig til og bidrage med i sin hverdag. Samtidig måtte jeg selv opfinde og bidrage med ordet 'handlingsvakuum' til 'Den grønne parlør', fordi vi på et større plan - udover at holde høns i byen - har lært meget lidt om, hvordan vi kan påvirke miljø og klima positivt. Så der er dette vakuum mellem hvad vi ved og hvad vi kan.

Hvordan kan vi forhindre, at snakken om bæredygtighed og omstilling bliver en gang pladder, der fører ingen vegne hen?

K: En ting, vi slet ikke mestrer, er grammatisk nutid. Når vi bliver spurgt, om vi ikke vil efterlade en bedre fremtid til vores børn og børnebørn, rykker vi bare på skuldrene og fortsætter med at tygge på vores frysepizza. Derfor skal vi sige *nu* og ikke *når*.

H: Hvis vores snak om bæredygtighed går i en indlysende rigtig retning og er videnskabeligt funderet, vil det at sætte ord på mulighederne altid føre til noget. I vores tid har mange svært ved at ændre sprog og vaner, før vi har videnskabelige beviser at læne os op ad. Det indlysende rigtige, som giver velvære og energi og bringer os tættere på naturen, har vi mistet evnen til at stole på. Måske kommer vi til at tilbageerobre sproget og det indlysende ?????